

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

Механіко-математичний факультет
Кафедра теорії функцій і функціонального аналізу

Затверджено

На засіданні кафедри теорії функцій і
функціонального аналізу
механіко-математичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 25 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри Скасків О.Б.

Силабус з навчальної дисципліни

“Історія математики”,

що викладається в межах ОПП “Середня освіта (Математика)”

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

для здобувачів зі спеціальності 014.04 Середня освіта (Математика)

Львів 2022 р.

Назва дисципліни	Історія математики
Адреса викладання дисципліни	Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка м. Львів, вул. Університетська 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Механіко-математичний факультет Кафедра теорії функцій і функціонального аналізу
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта/педагогіка 014.04 Середня освіта (Математика)
Викладачі дисципліни	Приюта Ярослав Григорович, доцент кафедри теорії функцій і функціонального аналізу
Контактна інформація викладачів	yaroslav.prytula@lnu.edu.ua https://new.mmf.lnu.edu.ua/employee/prytula-ya-h м. Львів, вул. Університетська, 1, ауд. 373.
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю) за адресою: м. Львів, вул. Університетська 1, ауд.373. Також можливі он-лайн консультації на платформі ZOOM. Для погодження часу консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка дисципліни	https://new.mmf.lnu.edu.ua/academics/bachelor/curriculum-education
Інформація про дисципліну	Дисципліна “Історія математики” є вибірковою навчальною дисципліною з спеціальності 014.04 Середня освіта (Математика), яка викладається в 8-му семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна знайомить з історією математичних знань людства. Ця історія подається в просторі, часі і особах, а також у зв'язку з іншими областями людської діяльності. Розглядаються також питання: предмет математики, основні методи, проблема істинності та основи математики.
Мета та цілі дисципліни	Метою дисципліни є ознайомлення студентів з основними етапами розвитку математичних знань людства, з історією математичної освіти та наукових досліджень і застосувань математики. Ціллю цього курсу є формування історичного погляду на предмет і методи математики, вміння аналізувати розвиток ідей та вклад в математику видатних вчених.
Література для вивчення дисципліни	1. Д. Стройк Коротка історія математики.(переклад з англійської доповн. С.М. Кіро – Київ, 1960. 2. Leopolis Scietifica. Наука у Львові до середини ХХ ст. Ч 1. Наукові осередки: збірник наукових праць. Львів, Артос, 2020 – 336 с. 3. Leopolis Scietifica. Наука у Львові до середини ХХ ст. Ч 2. Точні науки: збірник наукових праць. Львів, Артос, 2020 – 412 с. 4. R. Duda Lwowska Szkoła Matematyczna. – Wrocław, 2007, 256 s. 5. М. Урбанек Геніальні. Львівська математична школа, ВНТЛ – Класика, Львів 2020, 336 с. 6. С. Улям Пригоди математика, Літопис, Львів. – 2021, 319 с.

	<p>7. В. Левицький Спомини, Львів – 2021.</p> <p>8. Т. Шевченко Єзуїтське шкільництво на українських землях останньої чверти XVI – середини XVII ст. Львів «Свічадо»2005, 336 с.</p> <p>9. Ratio Studiorum. Уклад студій Товариства Ісусового. Система єзуїтської освіти. Львів. Видавництво Свічадо. 2008. 252 с.</p> <p>10. І. О. Белоус Видатні вчені математики Львівської політехніки (1844 – 1939) Львів, 2012.</p> <p>11. Енциклопедія. Львівський національний університет імені Івана Франка, т. 1, 2. Львів 2011.</p> <p>12. Збірник біографічних статей http://mmf.lnu.edu.ua/istoriia/vydatni-osobystosti електронний ресурс.</p>
<p>Обсяг курсу</p>	<p>Загальний обсяг: 120 годин. Аудиторних занять: 48 год., з них 24 години лекцій та 24 години практичних робіт. Самостійна робота: 72 год. Кредитів 4.</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Основні етапи розвитку математичних знань людства та імена математиків, які мали вирішальний вплив на розвиток математики; - Розвиток основних розділів математики: геометрії, алгебри, аналізу і т. д., їх взаємозв'язок та застосування; - Історію наукових шкіл у Львові, зокрема у Львівському університеті. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оцінювати сьогоденний рівень математичної освіти у школі та у вищих учбових закладах, рівень наукових досліджень та застосувань математики <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються програмні компетентності:</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК 2: Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку математики, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.</p> <p>ЗК 6: Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності, відповідального ставлення до обов'язків і адаптації до сучасних умов процесу навчання.</p> <p>ЗК 7: Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>Фахові компетентності спеціальності:</p> <p>ФК 1: Здатність використовувати систематизовані та інноваційні теоретико-практичні знання з математики та методики і методології навчання та викладання математики під час розв'язування професійних завдань.</p> <p>ФК 3: Здатність до використання відкритих ресурсів, інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій в освітньому процесі.</p> <p>ФК 5: Здатність до адекватної оцінки особистої фахової</p>

	<p>компетентності, прийняття рішень та підвищення професійної кваліфікації стосовно нових потреб і вимог.</p> <p>Програмні результати навчання:</p> <p>ПРН 1: Знати та розуміти основні поняття, закони, теорії, загальну структуру, предмет і методи дослідження математики та методики її навчання, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії її розвитку.</p> <p>ПРН 10: Уміти розв'язувати задачі різних рівнів складності курсу математики в закладах загальної середньої освіти, чітко й раціонально пояснювати розв'язання учням.</p> <p>ПРН 11: Знати та володіти основними методами доведення математичних тверджень у навчанні учнів алгебри й геометрії.</p> <p>ПРН 12: Уміти створювати математичні моделі об'єктів та процесів для розв'язування задач із різних предметних галузей алгебраїчними та геометричними методами.</p> <p>ПРН 14: Знаходити шляхи швидкого і ефективного розв'язання поставленого завдання, генерувати ідеї, використовуючи отримані знання та навички.</p>
Ключові слова	Предмет математики, аксіоматика, методологія, парадигма
Формат курсу	Лекції, практичні заняття, консультації.
Теми	Перелік тем подано в додатку у формі схеми курсу.
Підсумковий контроль, форма	Залік у кінці 8 семестру.
Пререквізити	<p>Для вивчення даного курсу студенти потребують базових знань з основних математичних дисциплін:</p> <ul style="list-style-type: none"> - математичний аналіз; - алгебра; - комплексний аналіз; - функціональний аналіз; - теорія ймовірностей; - диференціальна геометрія і топологія; - диференціальні рівняння. <p>Необхідні також базові знання з історії людської цивілізації, на тлі якої буде викладатися історія математики.</p>
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Проведення лекцій та практичних занять, проведення екскурсій по Львову та архівах Львова.
Необхідне обладнання	Аудиторія обладнана дошкою та засобами написання для аудиторних занять. Комп'ютер/ планшет/ смартфон із загально вживаним програмним забезпеченням, доступ до Internet мережі, Zoom.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • реферат з виступом на семінарі – 30 балів; • участь в дискусіях на семінарі – 20 балів; • Залікова робота (тест) – 20 балів; • співбесіда – 30 балів.

	<p>Підсумкова максимальна кількість балів – 100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають письмове індивідуальне завдання з історії математики та письмовий тест.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції та практичні заняття курсу. Студенти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів визначених для виконання всіх видів письмових робіт та індивідуальних завдань, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані при поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до екзамену.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Описати і порівняти математичні знання в стародавніх цивілізаціях (Єгипет, Вавилон і інш.); - Хронологія математичних шкіл Стародавньої Греції; - Початки алгебри в країнах ісламу; - Розвиток алгебри в Європі; - Попередники і творці аналізу нескінченно малих; - Творці неевклідових геометрій; - Дві парадигми побудови математичних теорій («Начала» Евкліда, «Геометрія» Гільберта); - Історія обґрунтування аналізу; - Знамениті задачі в історії математики (від Стародавньої Греції до XXI століття); - Основні математичні школи у Львові (тематика наукових досліджень); - Львівська математична школа 20-30 років XX ст. (С. Банах, Г. Штейнгауз та їх учні); - Вклад львівських математиків у світову науку; - Про предмет математики та проблему істинності

	математичних теорій
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Схема курсу

Тиж- день	Лекції		Практичні		С. роб. Літера- тура
	Назва теми	к-ть год	Назва теми	к-ть год	
1	Історичний огляд етапів розвитку математичних знань людства	2		2	3,5 год [1]
2	Математика стародавніх цивілізацій (Єгипет, Вавилон, Індія, Китай та ін.)	2	Арифметика та геометрія в Стародавньому Єгипті та Вавилоні	2	3,5 [1]
3	Математика Стародавньої Греції.	2	Твір «Початки» Евкліда, його структура та зміст.	2	3,5 год [2, 3, 11]
4	Розвиток математики в країнах ісламу.	2	Початки алгебри в країнах ісламу	2	3,5 год [11, 8, 9]
5	Європейська математика: Середньовіччя та Епоха Відродження.	2	Європейська математика: Середньовіччя та Епоха Відродження.	2	3,5 год [11, 2, 3]
6	Творці диференціального та інтегрального числення. Розвиток і обґрунтування аналізу.	2	Попередники і творці аналізу нескінченно малих	2	3,5 год [11, 2, 3]
7	Розвиток алгебри та геометрії у XIX ст.	2	Розвиток алгебри та геометрії у XIX ст.	2	3,5 год [11, 2, 3]
8	Основні напрями	2	Основні напрями	2	3,5

	розвитку математики у XX ст.		розвитку математики у XX ст.		год [2, 3, 10]
9	Історія математичної освіти в Україні.	2	Історія математичної освіти в Україні.	2	3,5 год [2, 3, 10]
10	Наукові школи з математики у Львові.	2	Наукові досягнення учнів С. Банаха та Г. Штайнгауза. (Ю.П. Шаудер, С. Мазур, В. Орліч та ін.)	2	3,5 год [2, 3, 7]
11	Про предмет математики та проблему істинності математичних теорій	2	Життя і діяльність українських математиків В. Левицького, М. Чайковського, М. Зарицького і ін.	2	3,5 год [11, 12]
12	Проблеми основ математики	2	Залікове заняття (тест та співбесіда)	2	3,5 год [1 – 12]